

**СИРКО М. В.,**кандидат юридичних наук,  
асистент кафедри основ права України  
(Львівський національний університет  
імені Івана Франка)

УДК 342.9(477)(094.4)«1984»(091)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-4-6>**КОДЕКС УКРАЇНСЬКОЇ РСР ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ  
1984 Р.: ДО ПИТАННЯ ПРО ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ**

У статті розглянуто історичні передумови та суспільно-правові причини кодифікації законодавства про адміністративну відповідальність в Українській РСР, що мала наслідком прийняття Кодексу про адміністративні правопорушення 1984 р. Досліджено корені Кодексу УРСР про адміністративні правопорушення 1984 р., які сягають дореволюційних часів, адже в умовах Австро-Угорщини і Російської імперії розроблялися перші концепції проступків у межах теорії поліцейського права. Здобутки тієї історичної доби протягом тривалого часу не були затребуваними радянською юриспруденцією, яка займалася нормативним забезпеченням тоталітаризму та посиленням репресивної функції держави.

Висвітлено основні положення Адміністративного кодексу УСРР 1927 р. як важливого етапу кодифікації українського адміністративного законодавства. На час його прийняття він мав прогресивний зміст, проте у 30-х рр. де-факто перестав застосовуватися, оскільки був перешкодою для тоталітарної сваволі державного апарату часів правління Й. Сталіна. Розглянуто дискусію радянських правознавців щодо можливості всесоюзної кодифікації адміністративного законодавства, яка завершилася поразкою прихильників такої кодифікації.

Обґрунтовано думку про те, що розпорошення норм про адміністративну відповідальність у нормативно-правових актах на різних рівнях дестабілізувало відповідну сферу і зумовило потребу кодифікації адміністративно-деліктного законодавства. Досліджено Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення 1980 р., які стали визначальним імпульсом і юридичним підґрунтям для республіканських кодифікацій норм про адміністративну відповідальність. Положення цього акта були покладені у фундамент та значною мірою дублювалися в Кодексі УРСР 1984 р.

Проаналізовано структуру та зміст Кодексу про адміністративні правопорушення УРСР 1984 р., який став завершенням довготривалих наукових дискусій і нормопроектних робіт, із відображенням тогочасних досягнень і недоліків адміністративно-правової доктрини, правотворчої техніки та правозастосовної практики.

**Ключові слова:** кодифікація адміністративного законодавства, адміністративні правопорушення, адміністративно-деліктні відносини, правові норми про адміністративну відповідальність, Кодекс УРСР про адміністративні правопорушення 1984 р.

The article considers the historical background and socio-legal reasons codification of legislation on administrative liability in the Ukrainian SSR that was a consequence of the adoption of the Code of Administrative Offenses 1984 year.



The attention was devoted to the roots of Code of the Ukrainian SSR on administrative offenses 1984 year that reached revolutionary times in the conditions of Austro-Hungary and Russian Empire were developed the first concepts of misconduct within the theory of police law. The achievements of that historical time for a long time were not claimed by soviet jurisprudence that was engaged in the normative provision of totalitarianism and the strengthening of the repressive function of the state.

The main provisions of the Administrative Code of the Ukrainian SSR 1927 year was highlighted as the most important part of codification of Ukrainian administrative law. At the time of his adoption, he had progressive content, but in the 1930's de facto ceased to be used since it was an impediment to the totalitarian tyranny of the state apparatus under the reign of J. Stalin.

It was discussed of the soviet lawyers concerning the possibility of the all-Union codification of administrative legislation which ended with the defeat of supporters of such codification. The argument is based on the fact that the dispersion of norms on administrative responsibility in normative legal acts at various levels destabilized the relevant sphere and eventually led to the undeniable need for the codification of administrative and tort law. The fundamental principles of the legislation of the Union of Soviet Socialist Republics and the Union Republics on administrative violations of 1980 which became the determining impetus and legal basis for the republican codification of the rules on administrative liability were investigated.

The provisions of this act were laid down and largely duplicated in the Code of the Ukrainian SSR in 1984. The structure and content of the Code of Administrative Offenses of the USSR in 1984 were analyzed, which was the completion of long-term scientific discussions and normative design works, reflecting the contemporary achievements and shortcomings of the administrative-legal doctrine, law-making techniques and law-enforcement practices.

**Key words:** *codification of administrative law, administrative offenses, administrative-tort relations, legal rules on administrative liability, Code of the Ukrainian SSR on administrative offenses 1984 year.*

**Вступ.** Проблеми юридичної відповідальності займають важливе місце у дискусіях щодо розвитку та реалізації ідей правової держави в Україні. Євроінтеграційні процеси вимагають удосконалення відповідних правових інститутів задля забезпечення з одного боку належного стану правопорядку, а іншого – гуманного та рівного ставлення до прав і свобод людини та громадянина. Важливу роль у цих процесах займає правове регулювання адміністративно-деліктних відносин, у системі якого центральним нормативно-правовим актом є Кодекс України про адміністративні правопорушення. Потреба всебічного дослідження вказаного акта національного законодавства спонукає до ретроспективного аналізу його історичних витоків, адже саме вони дозволять побачити причини й особливості структури та змісту результату цієї важливої кодифікації, переосмислити недопрацювання попередніх епох правотворення і зробити висновки, що будуть корисними для подальшого розвитку українського законодавства про адміністративну відповідальність.

**Постановка завдання.** Метою статті є з'ясування історичних передумов і суспільно-правових причин кодифікації законодавства про адміністративну відповідальність в Українській РСР, що мала наслідком прийняття Кодексу про адміністративні правопорушення 1984 р.

**Результати дослідження.** Попри значні здобутки адміністративно-правової доктрини Австро-Угорщини і Російської імперії кінця XIX – початку XX ст. (особливо в частині поліцейського права) її розвиток на українських землях сповільнився в умовах першої світової війни та у повоєнні роки. Більше того, після захоплення влади більшовиками у 1917 р. ними було встановлено заборону на поліцейсько-правову науку. Ідеологи з ЦК ВКП(б) постійно



стверджували, що поліцейське право можливе лише в буржуазному суспільстві, де є поліцейські відносини та існують протиріччя між владою і населенням [1, с. 9–10]. У таких складних політико-ідеологічних умовах відбувалося формування радянського адміністративного законодавства, а у 1927 р. навіть було прийнято Адміністративний кодекс Української СРР [2, с. 21].

Названий документ цікавий тим, що він не мав аналогів ні на союзному, ні на республіканському рівнях. До часу його прийняття світовій історії був відомий лише один такий акт, який діяв у Португалії. Адміністративний кодекс УСРР було затверджено Постановою Президії ВУЦВК від 14 грудня 1927 р. Він складався з 15 розділів і 528 статей, регулював широкий спектр управлінських правовідносин, проте не мав всеохоплюючого характеру (поряд з ним діяли й інші законодавчі акти стосовно публічного управління). На час його прийняття він мав прогресивний зміст, проте у 30-х рр. де-факто перестав застосовуватися, оскільки був перешкодою для тоталітарної сваволі державного апарату часів правління Й. Сталіна [3, с. 50–51]. У 1947 р. за дорученням уряду УРСР колишні НКВС і Народний комісаріат юстиції розробили новий проект Адміністративного кодексу республіки, однак він не був прийнятий [4, с. 158].

Думка про те, що адміністративне право не підлягає загальній кодифікації, має аксіоматичний характер у сучасній юриспруденції пострадянського простору. Однак ще до кінця 70-х рр. XX ст. у Союзі РСР тривали гострі дискусії з цього приводу. Звісно, більшість тогочасних правознавців все ж таки відстоювала недоцільність адміністративно-правової кодифікації, проте були й протилежні думки. Особливу роль в дискусії зіграла лєнінградська правнича школа, представники якої навели цікаві пропозиції щодо загальної кодифікації адміністративного права [5, с. 7]. Хоча в підсумку переважила позиція про недоцільність такої кодифікації, публікації тогочасних вчених варті уваги та переосмислення.

Зокрема у 1958 р. Г. Петров висловив думку про необхідність кодифікації основного масиву адміністративно-правових норм. При цьому вчений пропонував систематизувати акти органів державної влади Союзу РСР і союзних республік. Поза межами кодифікації було запропоновано залишити нормативно-правові акти про галузеве управління, а також підзаконні акти місцевого рівня [6, с. 22–24]. Він належав до прихильників розмежування матеріальних і процесуальних норм адміністративного права у двох окремих кодифікаціях [7, с. 28–29]. Подібні пропозиції висловлювали й інші вчені, тому теорія Г. Петрова отримала значну підтримку.

Дискусія радянських вчених-адміністративістів на початку 60-х рр. XX ст. вилилася у розробку та представлення схеми законопроекту СРСР про Основи адміністративного законодавства та адміністративних кодексів союзних республік, побудована відповідно до визнаної на той час у юридичній науці системі радянського адміністративного права. Відтак, схема законопроекту поділялася на дві частини – Загальну (загальні положення та принципи, адміністративна правосуб'єктність, органи управління, державна служба тощо) й Особливу (норми про управління конкретними сферами суспільного життя) [8, с. 47]. Попри такі плідні напрацювання адміністративно-правової доктрини, загальна кодифікація адміністративного права все ж таки не отримала належної підтримки у т. ч. з політичних мотивів (завершення «Хрущовської відлиги» та інше).

З кінця 50-х рр. XX ст. у Союзі РСР тривала масштабна робота щодо кодифікації законодавства (так зв. друга хвиля кодифікації), що мала на меті реформувати радянське законодавство від пережитків міжвоєнної епохи. Зокрема лютневий Пленум ЦК КПРС 1957 р., VI і VII сесії Верховної Ради СРСР визнали необхідність підготовки всесоюзних основ законодавства, передбачених Конституцією СРСР, а також підготовки нових кодексів союзних республік [8, с. 46]. Відтак, у 60-х рр. XX ст. в Українській РСР були прийняті кримінальний, кримінально-процесуальний, цивільний, цивільно-процесуальний та низка інших галузевих кодексів.

Завершальним результатом систематизації радянського законодавства стали Звід законів СРСР та зводи законів союзних республік. В Українській РСР її Звід законів формувався



на підставі Постанови ЦК Компартії України, Президії Верховної Ради УРСР і Ради Міністрів УРСР від 28 вересня 1976 р. «Про підготовку та видання Зводу законів Української УРСР», від 4 серпня 1978 р. «Питання Зводу законів Української РСР» та Постанови Президії Верховної Ради УРСР і Ради Міністрів УРСР від 5 серпня 1983 р. «Про план підготовки законодавчих актів Української РСР і постанов Уряду Української РСР на 1983-1985 роки» [9, с. 361]. Вагоме значення у процесах систематизації законодавства Української РСР надавалося кодифікації норм про адміністративну відповідальність.

За період правління Л. Брежнєва приймалися закони та видавалися підзаконні акти щодо конкретних сфер і напрямків управлінських відносин, а також актів, які визначали структуру та діяльність окремих органів державного управління. Зокрема правові засади функціонування центральних органів управління визначали Загальне положення про міністерства Союзу РСР 1967 р., а також спеціальні положення про конкретні міністерства та відомства. Норми адміністративного права містилися і в законодавстві про місцеві ради (насамперед у частині про функціонування їхніх виконавчих та розпорядчих органів) [10, с. 619–620].

Управлінські відносини також регулювалися Статутом залізниць СРСР 1964 р., Ветеринарним статутом СРСР 1967 р., Митним кодексом СРСР 1964 р. та інше. Багато адміністративно-правових норм були зафіксовані в актах законодавства про освіту, охорону здоров'я, природні ресурси (Земельному, Водному, Лісовому кодексах УРСР, Повітряному кодексі СРСР 1961 р.) тощо [9, с. 361].

Загалом у радянську добу роль держави була великою в найрізноманітніших сферах суспільного життя, а тому надмірне втручання адміністративного апарату було відчутним навіть у нетипових для більшості країн світу галузях – праці, торгівлі, господарства, власності й ін. Як наслідок, в адміністративному праві Союзу РСР відбувалися химерні структурні зміщення, адміністративно-правові інститути глибоко інтегрувалися навіть у приватно-правові галузі, а норми про державне управління розпорюшувалися ледь не в усіх напрямках правового регулювання.

Хоча згадана вище дискусія між радянськими правознавцями стосовно доцільності загальної кодифікації адміністративного права станом на початок 80-х рр. ХХ ст. завершилася перемогою її противників, тодішньою владою було підтримано рішення про кодифікацію одного з адміністративно-правових інститутів – адміністративної відповідальності. Потреба у такій інституційній кодифікації була більш ніж зрозумілою. Справа в тому, що в часи тоталітарного режиму Й. Сталіна норми адміністративного права міцно зрослися з відповідними нормами кримінального та кримінально-процесуального права, а адміністративна діяльність де-факто стала складовою кримінальної репресії [11, с. 50].

Оскільки радянське законодавство того часу не містило нормативних дефініцій адміністративного правопорушення й адміністративної відповідальності, основним критерієм їхнього відмежування від суміжних кримінально-правових понять виступало те, що злочини фіксувалися у Кримінальному кодексі, а адміністративні делікти – в широкому масиві нормативно-правових актів без уніфікованої системи. Кількість таких актів у 70-х рр. ХХ ст. сягала близько 500 [12, с. 33]. У цих актах була встановлена адміністративна відповідальність за порушення законодавства про охорону ґрунтів, надр, лісових, водних і рибних ресурсів, тваринного та рослинного світів, атмосферного повітря, курортних місцевостей і пам'яток природи.

Станом на початок 80-х рр. ХХ ст. актами радянського законодавства також було встановлено адміністративну відповідальність за дрібне хуліганство, за злісну непокору законним розпорядженням або вимогам міліції та народних дружинників, за порушення правил громадського порядку, правил пожежної безпеки, правил військового обліку, правил торгівлі, за дрібну спекуляцію, за порушення правил забудови, утримання в неналежному стані житлового фонду, будинків і споруд, за порушення санітарних правил, за марнотратство електроенергії, за ухилення від суспільно корисної праці й асоціальний спосіб життя, за порушення законодавства про працю, охорону праці та техніку безпеки, за знищення



посівів у колгоспах і радгоспах, за порушення законодавства про боротьбу з бур'янами, за порушення правил експлуатації транспортних засобів, за незаконне виготовлення та використання радіопередавачів і відповідного обладнання, за порушення правил охорони кабельних і повітряних ліній зв'язку та радіорелейних споруд, за крадіжку та псування бібліотечних книжок та ін. [10, с. 620].

У 1965 р. Комісія законодавчих пропозицій обох палат (Ради Союзу та Ради Національностей) Верховної Ради СРСР доручила Всесоюзному науково-дослідному інституту радянського законодавства здійснити розробку проекту Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративну відповідальність [8, с. 48]. Розробка цього проекту, його обговорення, вдосконалення та прийняття тривали більш як десятиліття.

23 жовтня 1980 р. Верховною Радою СРСР були прийняті Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення (далі – Основи 1980 р.). Вони склалися із 42 статей, що були систематизовані в чотири розділи – «Загальні засади», «Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність», «Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення» та «Провадження у справах про адміністративні правопорушення» [13].

Згідно зі ст. 1 згаданого акта законодавство СРСР про адміністративні правопорушення мало завданням охорону суспільного ладу СРСР, соціалістичної власності, соціально-економічних, політичних та особистих прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого порядку управління, державного та громадського порядку, зміцнення соціалістичної законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції СРСР та радянських законів, поваги до прав, честі та гідності інших громадян, до правил соціалістичного співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством [14].

В Основах 1980 р. були сформульовані положення про адміністративну відповідальність, визначено коло органів і осіб, уповноважених накладати адміністративні стягнення, порядок розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення. Вперше у радянському законодавстві ст. 7 Основ 1980 р. окреслила поняття адміністративного правопорушення (проступку), яким визнавалася протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, що посягає на державний або громадський порядок, соціалістичну власність, права і свободи громадян чи встановлений порядок управління, за яку законодавством встановлювалася адміністративна відповідальність [9, с. 362].

Хоча до прийняття Основ 1980 р. виконувалися окремі спроби радянської влади розмежувати всесоюзну та республіканську сфери компетенції щодо правового регулювання відносин стосовно притягнення до адміністративної відповідальності (наприклад, указ Президії Верховної Ради СРСР від 21 червня 1961 р. «Про подальше обмеження застосування штрафів, які накладаються в адміністративному порядку»), саме цей документ провів чітку делімітацію згаданих компетенцій [15]. Згідно зі ст. 3 Основ 1980 р. до компетенції Союзу РСР у сфері законодавства про адміністративні правопорушення належали:

1) визначення принципів і встановлення загальних положень законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення;

2) встановлення адміністративної відповідальності за порушення правил щодо стандартизації і якості продукції; випуску в оборот і утримання засобів вимірювань і користування ними; обліку і статистики; безпеки руху та користування засобами залізничного, повітряного, морського і трубопровідного транспорту; дорожнього руху; військового обліку; прикордонного режиму; паспортної системи; правил придбання, зберігання і використання зброї, вибухових, радіоактивних речовин та інших об'єктів дозвільної системи; правил з охорони території СРСР від занесення і поширення карантинних та інших інфекційних хвороб; митних правил і правил по боротьбі з контрабандою; правил обігу валюти; правил перебування в СРСР іноземних громадян і осіб без громадянства; визначення порядку розгляду справ про окремі види адміністративних правопорушень, відповідальність за які встановлювалася законодавством Союзу РСР.



До компетенції Союзу РСР належало також законодавство про адміністративні правопорушення з інших питань, які мали загальносоюзне значення. До компетенції союзних республік належали: законодавство про адміністративні правопорушення з питань, що не відносяться до відання Союзу РСР; встановлення кола питань, щодо яких місцеві ради народних депутатів (за винятком селищних і сільських) могли приймати в межах своїх повноважень рішення, за порушення яких передбачалася адміністративна відповідальність [14].

Основами 1980 р. було встановлено загальне правило про те, що до адміністративної відповідальності можуть бути притягнуті особи, яким на момент вчинення правопорушення виповнилося 16 років. До осіб віком від 16 до 18 р., як правило, застосувалися заходи впливу, передбачені республіканськими Положеннями про комісії у справах неповнолітніх [10, с. 621]. Ст. 12 Основ 1980 р. встановила систему адміністративних стягнень, яку становили: 1) попередження; 2) штраф; 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; 4) конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; 5) позбавлення спеціального права, наданого громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); 6) виправні роботи; 7) адміністративний арешт [14].

Конфіскація, позбавлення спеціального права та виправні роботи могли встановлюватися тільки актами Союзу РСР і союзних республік, а адміністративний арешт – виключно законодавством Союзу РСР. Основи 1980 р. містили важливе положення про те, що ніхто не міг бути підданим примусовому впливу у зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законодавством [9, с. 362].

Ст. 32 Основ 1980 р. встановила чіткий і вичерпний перелік реквізитів для протоколів про адміністративні правопорушення. Це було на той час особливо важливо, адже ледь не кожен орган, уповноважений накладати адміністративні стягнення, користувався власними зразками для такого протоколу [13].

Поряд із позитивними новелами, Основи 1980 р. не були позбавлені й певних недоліків. По-перше, концепція адміністративного правопорушення була вкрай близькою до тогочасної концепції злочину в кримінальному законодавстві Союзу РСР, а чи не єдиною розмежувальною ознакою згаданих явищ був ступінь суспільної небезпеки. По-друге, створення кількох компетенцій щодо встановлення адміністративної відповідальності за конкретний склад правопорушення (всесоюзної, республіканської та місцевої) зумовило розпошення правового регулювання адміністративно-деліктних відносин (насамперед в частині нормотворчості місцевих рад). По-третє, в Основах 1980 р. вперше було встановлено, що особа, яка діяла у стані крайньої необхідності, необхідної оборони або перебувала в стані неосудності, не може підлягати адміністративній відповідальності, але водночас у цьому акті не було визначено згаданих понять. По-четверте, оскільки об'єктом кожного правопорушення є суспільні відносини, доволі парадоксальним видається стягнення, що полягало в оплатному вилученні предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення [12, с. 35–37].

На підставі Основ 1980 р. союзні республіки розробляли та приймали відповідні кодекси. Зокрема 7 грудня 1984 р. Верховною Радою Української РСР було прийнято Кодекс УРСР про адміністративні правопорушення [16, с. 397] (далі – КпАП). Того ж дня була прийнята Постанова Верховної Ради УРСР про введення в дію згаданого кодексу, згідно з якою він набув чинності з 1 червня 1985 р. КпАП поєднав у собі матеріальні та процесуальні норми про адміністративну відповідальність, встановивши загальні положення про адміністративну відповідальність, конкретні склади адміністративних правопорушень і санкції за їхнє вчинення, а також порядок вирішення справ про адміністративні правопорушення та застосування відповідних стягнень.

КпАП складався з п'яти розділів (другий розділ поділявся на Загальну й Особливу частини), 33 глав і 330 статей. У першому розділі «Загальні положення» було визначено



завдання кодексу, засади законодавства про адміністративну відповідальність, повноваження компетентних суб'єктів (державних органів, громадських організацій і трудових колективів) щодо попередження адміністративних правопорушень, гарантії забезпечення законності при застосування адміністративної відповідальності, чинність закону про адміністративну відповідальність у часі та просторі тощо [17, с. 176].

Другий розділ «Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність» складався із Загальної та Особливої частини. У Загальній частині було сформульовано поняття адміністративного правопорушення (проступку), адміністративної відповідальності та адміністративного стягнення, передбачено види цього стягнення, порядок і строки їх накладення, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують адміністративну відповідальність.

В Особливій частині було закріплено конкретні склади адміністративних правопорушень (проступків) та санкції за їх вчинення. Ці склади було класифіковано за родовими об'єктами правопорушень: «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення» (гл. 5); «Адміністративні правопорушення, що посягають на соціалістичну власність» (гл. 6); «Адміністративні правопорушення в галузі охорони природи, використання природних ресурсів, охорони пам'яток історії та культури» (гл. 7); «Адміністративні правопорушення в промисловості, будівництві та в галузі використання електричної і теплової енергії» (гл. 8); «Адміністративні правопорушення у сільському господарстві, порушення ветеринарно-санітарних правил» (гл. 9); «Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку» (гл. 10); «Адміністративні правопорушення в галузі житлових прав громадян, житлово-комунального господарства і благоустрою» (гл. 11) та інше. [18, с. 135].

Третій розділ КпАП «Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення» встановив перелік таких суб'єктів, їхню компетенцію та коло підвідомчих їм справ. У четвертому розділі «Проведення в справах про адміністративні правопорушення» було визначено процесуальні права і обов'язки учасників провадження, порядок розгляду справи, винесення постанови та її оскарження. П'ятий розділ «Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень» врегулював особливості виконавчого провадження щодо постанов про накладення конкретних видів адміністративних стягнень [17, с. 176].

Перші зміни до КпАП Української РСР були внесені вже у 1985 р., а процес удосконалення його тексту триває і по сьогодні. Після проголошення незалежності нашої держави КпАП УРСР став, як і чимало інших актів колишнього радянського законодавства, частиною новоствореної правової системи, тобто Кодексом України про адміністративні правопорушення. Багаторічна практика застосування КпАП загалом довела ефективність його положень, але разом з тим виявила низку недоліків, виправлення яких сприяло підвищенню якості правового регулювання адміністративно-деліктних відносин. Наступний акт кодифікації правових норм у сфері адміністративної відповідальності, безперечно, повинен враховувати відповідний досвід, успішно поєднавши його з юридичними інноваціями ХХІ століття.

**Висновки.** Можна дійти до висновку, що Кодекс УРСР про адміністративні правопорушення 1984 р. має глибокі історичні коріння, які сягають дореволюційних часів, адже в умовах Австро-Угорщини і Російської імперії розроблялися перші концепції проступків у межах теорії поліцейського права. Здобутки тієї історичної доби протягом тривалого часу не були затребуваними радянською юриспруденцією, яка займалася нормативним забезпеченням тоталітаризму та посиленням репресивної функції держави. Розпорошення норм про адміністративну відповідальність у нормативно-правових актах на різних рівнях дестабілізувало відповідну сферу і, зрештою, зумовило безспірну потребу кодифікації адміністративно-деліктного законодавства (водночас із відмовою створювати загальносоюзний Адміністративний кодекс).

Визначальним імпульсом і юридичним підґрунтям для республіканських кодифікацій норм про адміністративну відповідальність стали Основи законодавства Союзу РСР і союз-



них республік про адміністративні правопорушення 1980 р. Положення цього акта були покладені у фундамент та значною мірою дублювалися в КпАП УРСР 1984 р. Прийняття загаданого документу стало завершенням довготривалих наукових дискусій і нормопроектних робіт, відобразивши тогочасні досягнення і недоліки адміністративно-правової доктрини, правотворчої техніки та правозастосовної практики.

Згодом КпАП заклав підвалини правового регулювання адміністративно-деліктних відносин відродженої Української держави, виконуючи функцію базового акта відповідної галузі навіть у сучасних умовах.

#### Список використаних джерел:

1. Курінний Є.В. Адміністративне право України: тенденції трансформації в умовах реформування. Дніпропетровськ, 2002. 92 с.
2. Бедрій М.М., Сирко М.В. Теоретичні основи адміністративного права / відп. ред. В.П. Кіселичник. Львів : СПОЛОМ, 2018. 120 с.
3. Усенко І.Б. Адміністративний кодекс УСРР. *Юридична енциклопедія: в 6 т.* / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол.) та ін. Том 1: А-Г. К. : Юридична думка, 2011. С. 50–51.
4. Адміністративне право України. Академічний курс у 2-х т. / Ред. кол. В.Б. Авер'янов (гол.) та ін. Т. 1. Загальна частина. К. : Юридична думка, 2007. 592 с.
5. Белов С.А. Актуальность и перспективы кодификации административного законодательства в России. *Вестник Высшего арбитражного суда Российской Федерации*. 2011. № 12. С. 6–21.
6. Петров Г.И. Задачи кодификации советского административного права *Советское государство и право*. 1958. № 6. С. 21–30.
7. Петров Г.И. О кодификации советского административного права *Советское государство и право*. 1962. № 5. С. 27–33.
8. Загальне адміністративне право / За заг. ред. І.С. Гриценка. К. : Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
9. Гончаренко В. Право УССР в период замедления темпов общественного развития и застоя (1965–1985). *Право України*. 2013. № 1. С. 360–371.
10. Історія держави і права України / за ред. В.Д. Гончаренка. Х. : Право, 2013. 704 с.
11. Коноплева Л.Л. Развитие российского уголовного права. *Вестник Уральского института управления, экономики и права*. 2016. № 2. С. 49–54.
12. Федоров І.О. Кодифікація адміністративно-деліктного законодавства України: дис. ... канд. юрид. наук. Спец. 12.00.07. Запоріжжя, 2006. 186 с.
13. Мартынова Я.Н. История развития законодательства и становление административной ответственности в сфере защиты прав потребителей. URL: <http://vestnik.uapa.ru/ru/issue/2012/03/20/>.
14. Основы законодательства Союза ССР и союзных республик о административных правонарушениях. Приняты Верховным Советом СССР 23 октября 1980 г. URL: <http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data02/tex13618.htm>.
15. Штурнев А.Е. Отечественный опыт законодательного разграничения административно-деликтной нормотворческой компетенции URL: <http://www.law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1118187>.
16. Музиченко П.П. Історія держави і права України. К. : Знання, 2007. 471 с.
17. Миколенко О.І. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Адміністративне право України: словник термінів* / За заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. К. : Ін Юре, 2014. С. 176–177.
18. Шемшученко Ю.С. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Юридична енциклопедія: в 6 т.* / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол.) та ін. Том 3: К-М. К. : Укр. Енцикл., 2001. С. 135.

